

5. Жовнір О.З. Взаємозв'язок організованої злочинності та корупції в сучасному суспільстві / О.З. Жовнір // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2009. – № 21 – с. 323-330.

Фесік Є.К.

здобувач вищої освіти 4 курсу ННІП ПФПНП Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Савенко В.П.

старший викладач кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

На сьогоднішній день, актуальним постає питання боротьби з корупційними злочинами, як на вищому рівні влади, так і у повсякденному житті. Корупція – це перш за все загроза в Національній безпеці в країні, оскільки вона суперечить законодавчим принципам на всіх рівнях галузі українського законодавства, тим самим посягає на руйнування внутрішньої системи законодавства, взагалі.

Корупцією, відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» є використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

З метою виявлення, попередження та запобігання такого прояву, як корупція, правоохоронним органам дуже важливо вміти надавати правильний юридичний аналіз такому діянню, що має значення кваліфікації злочину, для подальшого ефективного розслідування та прийняття рішення судом відповідного покарання. Кримінально-правова характеристика покликана насамперед стандартизувати специфіку складів і ознак корупційного злочину, а також кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі обставини та покарання за вчинення корупційних злочинів.

Звертаючи увагу при кваліфікації даного злочину, необхідно розмежовувати основні термінологічні конструкції в сфері запобігання корупції, такі як неправомірна вигода, потенційний конфлікт інтересів, реальний конфлікт інтересів, які чітко трактує законодавець в Законі України «Про запобігання корупції».

Під час аналізу положень українського кримінального законодавства та визначення досліджень науковців на цю тему можна відзначити, що чіткого визначення поняття корупційних злочинів немає. Лише шляхом розмежування окремих статей Кримінального кодексу України (далі – КК України) встановлюється відповідальність за вчинення таких небезпечних із соціальної точки зору діянь. Зробити висновки та додатково мотивувати цілі дослідження можна на основі вичерпного переліку статей КК України та поділу на відповідні категорії.

Класифікація даних корупційних злочинів залежно від послідовності групування, визначена у примітці до ст. 45 КК України поділяється на:

1. злочини, вчинені шляхом зловживання службовим становищем (ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України);
2. окремих вид злочинів, що вчинені у сфері господарської діяльності; злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян; злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 – 369-2 КК України) [2].

Характерними ознаками даного виду злочинів є наявність суспільної небезпеки, протиправності, тобто передбачення його в КК України, чітко виражена наявність діяння, що містять ознаки корупції, вчинене передусім спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення, караність та наявність вини, переважно у формі прямого умислу, за особливостями конструкції, склад кримінального даного правопорушення може бути матеріальний та формальний.

Родовим об'єктом корупційних злочинів може бути: власність, громадська безпека, сфера господарської діяльності, встановлений порядок несення військової служби та інше. Безпосередній об'єкт цього виду злочину може збігатися з родовим або мати певну специфіку.

Наприклад, основним і безпосереднім об'єктами злочину, передбаченого ст. 191 КК України, є суспільні відносини власності [3].

Щодо предмету кримінального правопорушення, це може бути чуже для винного майно, бюджетні кошти, вогнепальна зброя, наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, активи у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами та інші речі матеріального світу, у зв'язку з якими та з приводу яких вчиняється кримінальне правопорушення.

Об'єктивною стороною окремі корупційні правопорушення можуть бути вчинені лише шляхом зловживання службовим становищем, а для інших така конкретна умова не встановлена. Деякі корупційні правопорушення вчиняються лише шляхом активних дій (наприклад, правопорушення, передбачені ст. 308 КК України), а деякі — як шляхом дії, так і бездіяльності (наприклад, правопорушення, передбачені ст. 364 КК України). Кваліфікуючими ознаками, як суспільно-небезпечний наслідок відповідного корупційного правопорушення законом може бути передбачено, наприклад,

чуже майно у великих розмірах або в особливо великих розмірах, володіння яким спричиняє істотну шкоду або тяжкі наслідки.

Важливим значенням при визначенні об'єктивної сторони кримінального правопорушення є сам момент закінчення злочину. Корупційне діяння вважається закінченим з моменту незаконного одержання особою матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг [4].

Суб'єктами корупційних правопорушень є насамперед спеціальні суб'єкти (зокрема, державні службовці як публічного, так і приватного права; особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого державного управління, але здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням державних послуг, у тому числі послуг експерта, працівників підприємств, установ чи неофіційних організацій або осіб, які працюють на підприємство, установу чи організацію, військовослужбовці та інші особи в рамках своєї діяльності.

Суб'єктивною стороною переважно є корупційні правопорушення вчинені умисно. Злочин, передбачений ст. 320 КК України, може бути вчинено як умисно, так і з необережності щодо дій, зазначених у положеннях цієї статті. Деякі правопорушення можуть мати корисливий мотив (наприклад, у вчиненні злочину, передбаченого ст. 191 КК України) або спеціальну мету (наприклад, отримання неправомірної вигоди - у злочині, передбаченому статтею 364 КК України).

Таким чином, аналізуючи наведений матеріал, можна зробити висновок, що характеристика кримінально-правових ознак корупційних правопорушень є лише складовою в подальших дослідженнях з даної тематики. При впровадженні законодавчих інновацій необхідно звертати увагу на особливості стабільності антикорупційного кримінального законодавства. Необхідно узгодити національний перелік корупційних правопорушень та перелік таких правопорушень, передбачених міжнародними конвенціями, а також наукове коригування термінології та належне її застосування в законодавчих положеннях. Наразі проблема корупційних правопорушень лежить в основі подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жов. 2014 р. № 49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 20.11.2021).
2. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 25-26 : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.11.2021).
3. Савченко А. В. Корупційні злочини. Кримінально-правова характеристика : навч. посіб. «Центр учбової літератури», 2016. 43, 45 с.
4. «Про практику судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією» : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 трав. 1998 р. № 13. URL: